

Instytut Pamięci Narodowej - Warszawa

<https://warszawa.ipn.gov.pl/waw/publikacje/ksiazki-warszawa/36275,Dyplomata-czyli-szpieg-Dzialalnosc-sluzb-kontrwywiadowczych-PRL-wobec-zachodnich.html>
2021-06-24, 04:34

Dyplomata, czyli szpieg? Działalność służb kontrwywiadowczych PRL wobec zachodnich placówek dyplomatycznych w Warszawie (1956-1989), część I: Generalia

Patryk Pleskot, *Dyplomata, czyli szpieg? Działalność służb kontrwywiadowczych PRL wobec zachodnich placówek dyplomatycznych w Warszawie (1956-1989), część I: Generalia, Warszawa 2013, 656 s. (seria Warszawa nie?pokonana, tom VII)*

Tropienie wywiadowczej działalności zachodnich placówek dyplomatycznych, funkcjonujących w Warszawie, bez wątpienia zaliczało się do podstawowych zadań polskich służb kontrwywiadowczych. Jakkolwiek materiały zgromadzone w archiwach IPN nie pozwalają na wiarygodne określenie rzeczywistej aktywności szpiegowskiej dyplomatów, a większość źródeł zagranicznych nie jest jeszcze dostępna – można przynajmniej częściowo i pośrednio analizować tę problematykę, prezentując subiektywny punkt widzenia inwigilujących dyplomatów funkcjonariuszy SB. Wydaje się, że na podstawie obserwacji tych „cieni w pieczarze” da się wysnuć ostrożne wnioski dotyczące nie tylko inwigilujących, ale i inwigilowanych.

PRL była postrzegana przez państwa NATO jako jeden z najważniejszych elementów strategicznych bloku wschodniego. Zachodnie służby specjalne jak najbardziej realnie usiłowały, w możliwie największym stopniu, rozpoznać rozmieszczenie i wyposażenie oddziałów Armii Radzieckiej stacjonujących w Polsce, nie lekceważąc też wojsk polskich. Zagraniczni dyplomaci odgrywali ważną rolę w realizowaniu tych rozpoznawczych celów. Jednocześnie polski kontrwywiad nie miał chyba dobrego pomysłu, jak ich powstrzymać.

W pierwszej części książki podjęto próbę analitycznego ujęcia tej wielowątkowej tematyki.

SPIS TREŚCI

Część 1: Generalia

Wstęp

1. Zachodnie placówki dyplomatyczne w Warszawie (1945-1989)

2. Inwigilacja dyplomatów: wymiar strukturalny (1945–1989)

- 2.1. Pion kontrwywiadu cywilnego
 - 2.1.1. Departament I MBP (1945–1954)
 - 2.1.2. Okres przejściowy (1954–1957)
 - 2.1.3. Wydziały „dyplomatyczne” (1957–1968)
 - 2.1.4. Wydziały geograficzne (1968–1989)
- 2.2. Służby obserwacyjne
- 2.3. Radiokontrwywiad
- 2.4. Batalion Specjalny MO
- 2.5. Pozostałe struktury „usługowe”

3. Metody inwigilacji dyplomatów (1956–1989). Jak inwigilowano?

- 3.1. Obserwacja zewnętrzna: podstawowa forma inwigilacji
 - 3.1.1. Typy i procedury
 - 3.1.2. Obserwacja w terenie
 - 3.1.3. Obserwacja w Warszawie
- 3.2. Sieć agenturalna
- 3.3. Specyficzne techniki operacyjne
 - 3.3.1. Akcje penetracyjne
 - 3.3.2. Wyszukiwanie „martwych skrzynek”
 - 3.3.3. Werbowanie dyplomatów
 - 3.3.4. Inwigilacja osób odwiedzających ambasady
- 3.4. Typowe techniki operacyjne
 - 3.4.1. Sprawy obiektowe
 - 3.4.2. Sprawy personalne
 - 3.4.3. Środki techniczne
 - 3.4.4. Perlustracja korespondencji
- 3.5. Podstawowe cele operacyjne
 - 3.5.1. Zbieranie materiałów kompromitujących
 - 3.5.2. Prowokacje, kombinacje operacyjne
 - 3.5.3. Analiza zgromadzonych danych
- 3.6. Współpraca kontrwywiadu z innymi strukturami

4. Przedmiot inwigilacji (1956–1989). Co odkrywano?

- 4.1. Gromadzenie informacji: podstawowy cel dyplomatów
- 4.2. Rezydentury wywiadowcze w ambasadach
 - 4.2.1. Płynne granice szpiegostwa
 - 4.2.2. Stany Zjednoczone
 - 4.2.3. Wielka Brytania
 - 4.2.4. Francja
 - 4.2.5. RFN
 - 4.2.6. Liczba szpiegów
- 4.3. Przejawy szpiegowskiej działalności dyplomatów

- 4.3.1. Biały wywiad
- 4.3.2. Kontakty z Polakami
- 4.3.3. Wywiad wizualny
- 4.3.4. Wywiad gospodarczy
- 4.3.5. Wywiad biograficzny
- 4.3.6. Wywiad techniczny
- 4.4. Tajni współpracownicy dyplomatów
 - 4.4.1. Werbunek, współpraca - niejasne definicje
 - 4.4.2. Łączność
 - 4.4.3. Oferenci
 - 4.4.4. Gry wywiadów? Historia Juana Millera
- 4.5. Działalność polityczno-propagandowa ambasad

- 5. Skutki inwigilacji (1956-1989). Kontrdziałania i ekspulsje
 - 5.1. Kontrdziałania placówek dyplomatycznych
 - 5.1.1. Zabezpieczenia placówek
 - 5.1.2. Kontr-inwigilacja
 - 5.1.3. Konspirowanie działań w terenie
 - 5.2. Incydenty dyplomatyczne: interwencje przy łamaniu prawa
 - 5.3. Incydenty dyplomatyczne: ograniczenia i ekspulsje
 - 5.4. Aresztowani polscy „szpiedzy”

Zakończenie

Wykaz skrótów

Część II: Exempla